

Criteria folosite în elaborarea dicționarului bio-bibliografic *Oameni de știință mureșeni*

ANA TODEA
Biblioteca Județeană Mureș

Sperăm că este binevenit ca la începutul acestui mileniu județul nostru să se prezinte în mozaicul spiritualității cu partea sa de valoare inestimabilă. Multe dintre națiunile cu o civilizație mai puțin valoroasă, datorită faptului că au înțeles înaintea noastră importanța punerii în valoare, în plan universal, a propriilor realizări, sunt astăzi, evident, mai cunoscute și apreciate în toate planurile: politic, social, economic, cultural și științific. În acest context, considerăm necesară realizarea unei restituiri istorice a valorilor creatoare ale acestor locuri.

Prin această lucrare dorim să realizăm un **instrument de informare** care să faciliteze o cunoaștere și o mai bună valorificare a potențialului creației științifice și tehnice, reflectate prin specialiștii și personalitățile care au activat sau activează în diferite domenii de pe raza județului Mureș.

Bibliografiile locale au avantajul unui spațiu restrâns de investigare, astfel că pot sonda în adâncime aspecte greu surprinse de o cercetare națională. Poate că până la urmă atât de dorita bibliografie națională se va înfăptui ca o însumare a bibliografiilor locale. Un *Dicționar bio-bibliografic al oamenilor de știință mureșeni* va fi o parte care, împreună cu *Scritori români mureșeni* și încă alte părți care pot urma: arta, științele socio-umane etc., vor completa întregul.

Ne vine foarte greu să facem distincția între personalitate și specialist, fapt pentru care folosim drept **criteriu de selecție** publicarea cel puțin a unei cărți (lucrări) din domeniile: **conomie, ecologie, matematică, astronomie, fizică, chimie, geologie, biologie, botanică, zoologie, medicină, farmacie, științe aplicate și agricultură.**

Oricum selecția nu este ușoară și nu ne amăgim că ar fi perfectă. Considerăm personalități și specialiști mureșeni pe toți cei născuți în perimetrul județului Mureș, cei care și-au încheiat aici viața și activitatea, pe cei care o perioadă a vieții lor au învățat sau activat aici, considerând trecerea lor prin viața mureșeană onorantă și demnă de a fi menționată. Pentru perioada medievală și modernă cuprindem și personalități din alte domenii (preoți,

juristi, istorici), care prin funcțiile și atribuțiile lor au contribuții importante în domeniul științei și tehnicii, publicând lucrări în acea vreme, astfel încât își au locul binemeritat în această bio-bibliografie.

Dicționarul bio-bibliografic nu va face deosebire de naționalitate, religie, sex, vârstă, incluzând, alături de personalități și de specialiști, persoane mai puțin cunoscute, iar viitorul va decide valoarea lor. Pentru personalitățile maghiare, germane și de alte naționalități partea biografică se face în limba română, descrierile bibliografice fiind incluse în limba în care a apărut lucrarea respectivă.

Perioada de cuprindere este din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre. Colectarea informațiilor se va încheia la 31 decembrie 2003.

Pentru adunarea informațiilor, s-a apelat la **fișe bibliografice tip chestionar**, adresate direct personalităților și specialiștilor în viață sau pentru o parte din cei trecuți în neființă, familiilor lor, tuturor le mulțumim pentru răspunsurile date. Din păcate, nu reușim să obținem informațiile solicitate, revenind de nenumărate ori cu alte adrese însoțite de chestionare. Printre cei chestionați sunt unii care nu doresc să figureze în bio-bibliografie, iar de la alții nu am reușit să obținem informațiile necesare. Apelăm la colaboratori, cunoscători ai domeniilor în care și-au desfășurat activitatea pentru a obține documente, informații care să ne ajute în reconstituirea vieții și activității celor vizați. Intenția noastră este să-i includem pe toți, absența unora va fi regretabilă.

Inițial, s-a întocmit un fișier, având drept punct de plecare fișierul **Personalia** existent în cadrul serviciului bibliografic al Bibliotecii Județene Mureș. În acest fel, am reușit să punem în lumină și personalitățile de mult dispărute. Pentru informații despre viața și activitatea lor am consultat lucrări de referință, enciclopedii, dicționare, monografii, tratate, studii, bibliografii ascunse, cataloage de bibliotecă și alte surse bibliografice.

Recunoaștem că lucrările de referință se elaborează cu dicționarele pe masă (și nu doar cu ele), nu prin compilarea datelor acestor surse, ci prin topirea informațiilor într-o nouă viziune, potrivit proiectului amănunțit pe care ni l-am propus.

În redactarea **fișelor de autori** se respectă în general ordinea întrebărilor conținute în chestionar; acestea vor cuprinde două părți: una **biografică** și cealaltă **bibliografică**, cu două secțiuni care includ cărțile publicate și referințele bibliografice.

Fiind vorba de o bio-bibliografie, considerăm drept cea mai bună *forma succintă*. În **descrierea biografică** nu se rețin detalii privind familia, se menționează: numele și prenumele, profesia, data, locul nașterii și al morții (nu menționăm județul Mureș, doar numele localității), studiile, titlurile științifice și

academice; activitatea profesională: ocupații principale: instituție, oraș, funcții deținute, perioadă; activitate științifică: domenii de cercetare sau interes; specializări: țară, an; distincții obținute; societăți și asociații științifice din care a făcut sau face parte; hobby-uri. Acolo unde ne-au parvenit titlurile tezelor de doctorat le menționăm, întrucât constituie un punct de reper în opera celui descris.

Din motive obiective (necesitatea unui spațiu tipografic mult mai mare), renunțăm la citirea titlurilor de articole publicate, menționând titlurile revistelor, numărul de articole (când există informația).

Prezentarea subiecților va fi inegală, întrucât perioadele în care au trăit sunt diferite, iar informațiile și datele sunt și ele diferite. Ne aflăm în fața unei dileme între a da cât mai multe referințe și între a ne restrânge la cele esențiale; este adevărat că selecția îngustează circulația informațiilor. Bibliograful neputând abdica de la menirea sa de mediator de informații utile, nu poate totuși realiza o selecție decât atunci când cunoaște domeniul respectiv. Am optat, din aceste motive, pentru o soluție de compromis: să oferim o cât mai bogată informație atunci când există din abundență. Vom renunța uneori la principiul unității de redactare pentru a furniza cititorilor, de câte ori este la îndemână, o informație semnificativă, absentă în cazul altor autori, incluși în dicționar.

Vom prezenta date pe care le considerăm esențiale fără a emite judecăți de valoare. Ne rezervăm dreptul de a selecta și de a interveni pe materialele primite, în ideea încadrării, sistematizării și prezentării datelor, conform obiectivelor lucrării și a spațiului disponibil de publicare. Nu folosim fraze elogioase de apreciere impersonală, nepersonalizată, marcate de subiectivitate și de o prea largă valabilitate; optăm pentru *tonul concis, informativ*, lăsând opera să vorbească de la sine prin simpla și directă însușire.

Fișa de autor va avea mărimea datelor la care am avut acces, dimensiunile sale nu exprimă nicidecum o judecată de valoare. Acolo unde dispunem de fotografii, vom însoți articolul biografic al autorului cu imagini.

Problemele ce țin de redactarea articolului biografic ridică în primul rând greutăți de informare. Utilizarea a cât mai multe surse ne dă posibilitatea de a corecta anumite erori (de exemplu: trei date de naștere diferite, neconcordanță între anii de studii, apariția unor cărți). Există posibilitatea ca odată cu creșterea volumului de informații să sporească și frecvența erorilor, tocmai de aceea partea cea mai grea a lucrării, cronofagă și destul de monotona, o reprezintă verificarea informațiilor, confruntând cât mai multe surse. Neputând consulta tot ce au scris și tot ce s-a scris despre fiecare autor, inevitabil se vor strecura unele erori și omisiuni, sperăm cât mai puține.

Secțiunea a doua a fișei de autor o consacram **bibliografiei**, ce cuprinde următoarele părți: bibliografia *cărților publicate și referințe despre*. Bibliografia

cărților va cuprinde *toate volumele publicate*, toate edițiile ca singur autor sau în colaborare (cărți, monografii, tratate, cursuri, volume în care au publicat lucrări științifice, lucrările simpoziunilor, conferințelor, congreselor), toate prin *numerotare continuă*. Operele scrise ca singur autor se separă de cele în colaborare, ambele părți respectând *ordinea cronologică* a aparițiilor. Până la trei autori, se face descrierea bibliografică completă la numele autorilor. La peste trei autori, având intenția de a nu omite nici un autor mureșean, indiferent de gradul său de implicare în elaborarea lucrării (menționați în descriere la locurile patru-cinci etc.) descrierea bibliografică va fi prescurtată (titlul, anul), iar descrierea completă o dăm în cadrul **Bibliografiei** de la sfârșitul lucrării. În **Bibliografia** de la sfârșitul lucrării, descrierile au intrare la titlul lucrărilor / autori, deci descriere bibliografică completă. Menționăm și numărul de pagini, cu excepția cazurilor unde nu am putut ajunge la informație.

Referințele pot fi variate: monografii, părți ale unor lucrări, articole, dicționare, lexicoane, bibliografii, așezate în ordine cronologică.

Dacă autorul are preocupări multiple, optăm pentru o marcă complexă a acestora (de exemplu dacă este medic și are preocupări filologice).

O **bibliografie generală** indică sursele la care am apelat pentru redactare.

Lucrarea va fi completată cu un **aparat auxiliar**, alcătuit din **Index de nume** și **Index de localități**.

Vom anexa o **listă cu abrevieri**, folosind ca sursă lexicală, cât și pentru forma cuvintelor *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed. a 2-a. – București : Editura Univers enciclopedic, 1996. Abrevierile numelor se fac cu punct după inițiale; abrevierea denumirilor de partide, societăți, asociații, întreprinderi, ministere, se va face fără punct; titlurile lucrărilor și numele autorilor se vor scrie cu caractere diferite. Se optează pentru exprimarea „membru în...” în locul celei uzuale de „membru al...” din rațiuni impuse de spațiu, acuzativul permițând prescurtarea cuvintelor.

Până la urmă, orice selecție implică atât omisiuni, cât și opțiuni, în fața noastră stând și o serie de bariere: necunoașterea (informația e doar presupusă), accesibilitatea (informația există, dar nu putem ajunge cu mijloacele noastre la ea), lingvistică (este publicată în limbi pe care nu le cunoaștem).

Suntem conștienți că o asemenea lucrare încearcă doar să fie exhaustivă, că selecția și tratarea subiecților este perfectibilă. Această bio-bibliografie a oamenilor de știință mureșeni vine să eternizeze pe cei cuprinși în ea, „*căci o viață care poate fi trăită oricât, nu merită să fie trăită oricum*”, spunea undeva Montaigne.

BIBLIOGRAFIE

❖ Cosma, Ana, *Scriitori români mureșeni. Dicționar biobibliografic*. Târgu-Mureș: Biblioteca Județeană Mureș, 2000. – 212 p.

❖ *Dicționarul specialiștilor : un „Who's Who” în știința și tehnica românească*. – București: Editura Tehnică. – 2 vol. – Vol. I, 1996. – 484 p.; Vol. II, 1998. – 504 p.

❖ *Dicționarul specialiștilor în știința și tehnica românească*. – București: Editura Tehnică, 2000. – 541 p.

❖ Razba, Maria, *Personalități hunedorene. Oameni de cultură, artă, știință, tehnică și sport (sec. XV-XX). Dicționar*. Deva: Biblioteca Județeană „Ovid Densusșianu” Hunedoara-Deva, 2000. – 567 p. + XXIV p. repr.

❖ *Referate și comunicări de bibliologie : 100 de ani de la înființarea cercului literar „Ovidiu” din Constanța 1897-1997*. Constanța: Biblioteca Județeană Constanța, 1999. – 196 p.

❖ *Who's Who în România*. – Ediție princeps. – București: Pegasus Press, 2002. – 736 p.

Criteria Used in Order to Edit the Bio-Bibliographical Dictionary Scientists from Mureș County

Abstract

The purpose of this work is to realize an information source in order to facilitate a better knowledge and a better revaluation of scientific and technic work of scientists from Mureș County. The bio-bibliographical dictionary will include the scientists that were born or have worked sometimes, during their professional activity, in Mureș County. The period it refers to is quite large: from medieval times up to our days, more precisely, up to december 31, 2003.

The main criterion is very simple: the people we have chosen must be specialized in different scientific domains: maths, economics, physics, biology, medicine, chemistry etc; concerning the older times, we also introduced priests and historians, who had scientific studies. But all of them have at least one published book.

Every person from dictionary has a personal record that includes two parts: the first part refers to biographical facts; the second includes bibliographical informations and contains: published works and different written references. We use the informations offered by the persons included in the dictionary or by their families, or data found in different dictionaires, lexicons etc.